

Postanowienie z dnia 9 kwietnia 2003 r., I CKN 281/01

Jeżeli fundator przewiduje prowadzenie działalności gospodarczej przez fundację od chwili jej ustanowienia, to w oświadczeniu o ustanowieniu fundacji, nie ma obowiązku określenia wartości środków majątkowych przeznaczonych do prowadzenia tej działalności.

Sędzia SN Gerard Bieniek (przewodniczący)

Sędzia SN Marian Kocon

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Międzynarodowej Fundacji na Rzecz Ofiar Konfliktów Wojennych i Kataklizmów "S." z siedzibą w W. o wpis do rejestru, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 9 kwietnia 2003 r., kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 marca 2001 r.

uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy postanowieniem z dnia 19 października 2000 r. odmówił wpisu do rejestru Międzynarodowej Fundacji na Rzecz Ofiar Konfliktów Wojennych i Kataklizmów „S.” z siedzibą w W., ponieważ uznał, że oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji i jej statut są dotknięte wadami.

Zdaniem Sądu cel fundacji, który fundator wskazuje w oświadczeniu o ustanowieniu fundacji oraz zasady, formy i zakres działania fundacji, stanowiące obligatoryjne postanowienia statutu fundacji, powinny być określone jasno i precyzyjnie, gdyż decydują one o wyznaczeniu dozwolonej sfery działania fundacji.

Temu wymaganiu nie odpowiada § 5 pkt 7 aktu notarialnego o ustanowieniu fundacji i § 7 pkt 8 statutu fundacji z powodu zamieszczenia w nich zwrotu „i

innych". Według Sądu zakwestionowany zwrot pozwalałby fundacji na podejmowanie działań wykraczających poza ramy wyznaczone przez fundatorów. Uniemożliwiłoby też przeprowadzenie – na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 3 kwietnia 1984 r. o fundacjach (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203 ze zm. – dalej: "u.fund.") kontroli zgodności działania fundacji z prawem, statutem oraz z celem, w jakim została ustanowiona.

Sąd, opierając się na art. 5 ust. 5 u.fund., uznał, że jeżeli fundacja zamierza prowadzić działalność gospodarczą, to fundator powinien już w akcie notarialnym o ustanowieniu fundacji określić wartość środków majątkowych przeznaczonych na ten cel, która nie może być niższa niż wskazana w przytoczonym przepisie. Tymczasem w oświadczeniu fundatorów o ustanowieniu fundacji „S.", która ma prowadzić działalność gospodarczą, brak takiego postanowienia. Również w statucie fundacji omawiane wymaganie nie zostało spełnione. Wprawdzie § 28 statut stanowi, że „z funduszu założycielskiego można przeznaczyć na prowadzenie działalności gospodarczej nie więcej niż połowę", ale nie określa ustawowego minimum.

Sąd, analizując zakres i rodzaj działalności fundacji, stwierdził, że działalność polegająca na świadczeniu usług transportowych i spedycyjnych, określona w § 29 pkt 4 statutu, jest tożsama z celami fundacji wskazanymi w § 7 pkt 3 i 8 statutu. To narusza art. 1 i art. 5 ust. 5 u.fund., ponieważ fundacja „S." osiągałaby dochody z realizacji celów dla jakich została ustanowiona. Działalność gospodarcza wskazana w § 29 pkt 1 i 3 statutu została natomiast określona w sposób bardzo ogólny i mało precyzyjny, co uniemożliwia ocenę, czy zakres tej działalności nie jest tożsamy z celem statutowym fundacji i formami jego realizacji oraz, czy odpowiada on rozmiarowi służącemu realizacji celów fundacji. Ponadto Sąd podkreślił, że działalność gospodarcza określona w § 29 pkt 3 statutu jako doradztwo może wskazywać na tożsamość z celami i formami działalności fundacji określonymi w § 7 pkt 4, 9 i 10 statutu.

Sąd Okręgowy zaskarżonym postanowieniem oddalił apelację wnioskodawcy, dzieląc ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. Poza tym Sąd odwoławczy stwierdził, że zachodzi sprzeczność między § 28a § 10 statutu. Podniósł też, że sposób określenia składu osobowego kapituły fundacji uniemożliwia wpisanie tego organu do rejestru.

W kasacji, opartej na obu podstawach z art. 393-1 k.p.c., pełnomocnik wnioskodawcy zarzucił naruszenie przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 3 ust. 2, art. 5 ust. 5, art. 12 u.fund. oraz obrazę art. 378 § 1, art. 387 § 1 i art. 328 k.p.c. Powołując się na te podstawy kasacyjne wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zdaniem autora kasacji Sąd Okręgowy naruszył art. 3 ust. 2 i art. 5 ust. 5 u.fund., przyjmując, że z wymienionych przepisów wynika obowiązek, aby fundator – w wypadku, gdy statut przewiduje możliwość prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej – wskazał w oświadczeniu woli o ustanowieniu fundacji odrębnie oznaczoną wartość środków majątkowych przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Przepis art. 3 ust. 2 u.fund. stanowi, że w oświadczeniu ustanowieniu fundacji fundator powinien wskazać cel fundacji oraz składniki majątkowe przeznaczone na jego realizację. Przepis art. 5 ust. 5 u.fund., dopuszczając możliwość prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej w rozmiarach służących realizacji jej celów, stanowi natomiast, że jeżeli fundacja ma prowadzić działalność gospodarczą wartość środków majątkowych fundacji przeznaczonych na działalność gospodarczą nie może być mniejsza niż 1000 zł.

Z treści art. 3 ust. 2 u.fund. nie wynika, aby fundator w oświadczeniu o ustanowieniu fundacji, wskazując składniki majątkowe stanowiące fundusz założycielski fundacji, miał obowiązek odrębnego oznaczenia wartości środków majątkowych przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej, jeżeli fundacja zamierza ją podjąć z chwilą ustanowienia. Przytoczony przepis interpretowany w powiązaniu z art. 5 ust. 5 u.fund. daje natomiast jedynie podstawę do wniosku, że wartość funduszu założycielskiego nie może być niższa niż 1000 zł, jeżeli fundacja zamierza od początku prowadzić działalność gospodarczą. To oznacza, że fundator – w wypadku, gdy przewiduje prowadzenie działalności gospodarczej przez fundację od chwili jej ustanowienia – nie ma obowiązku w oświadczeniu o ustanowieniu fundacji określić odrębnie wartości środków majątkowych przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej.

Argumentu wspierającego ten wniosek dostarczają postanowienia zawarte w art. 5 ust. 1 u.fund., które określają treść statutu fundacji. Przepis art. 5 ust. 1 zdanie pierwsze reguluje obligatoryjną treść statutu. Statut każdej fundacji musi

określać jej nazwę, siedzibę i majątek, cele, zasady, formy i zakres działalności fundacji, skład i organizację zarządu, sposób powoływania oraz obowiązki i uprawnienia tego organu i jego członków. Przepis art. 5 ust. 1 zdanie drugie stanowi natomiast, że statut – obok minimalnej treści mającej charakter obligatoryjny – może za zawierać inne postanowienia, w szczególności dotyczące prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej, dopuszczalności i warunków jej połączenia z inną fundacją, zmiany celu lub statutu, a także przewidywać tworzenie obok zarządu innych organów fundacji. Wystarczy zatem, że fundator, który z zasady osobiście opracowuje statut, zamieści w nim – przewidując możliwość prowadzenia przez fundację działalności gospodarczej od chwili jej powstania – postanowienie, w którym odrębnie oznaczy wartość środków majątkowych przeznaczonych na prowadzenie działalności gospodarczej, respektując wymóg określony w art. 5 ust. 5 u.fund. Jeżeli fundator, określając wartość tych środków w statucie, posłużył się formułą – jak w statucie fundacji „S.” – że „z funduszu założycielskiego można przeznaczyć na prowadzenie działalności gospodarczej nie więcej niż połowę funduszu”, to nie ma potrzeby określania minimalnej wartości tych środków, ponieważ wynika ona z ustawy o fundacjach.

Z przedstawionych powodów zarzut naruszenia art. 3 ust. 2 i art. 5 ust. 5 u.fund. należało uznać za uzasadniony.

Nie można też odmówić racji skarżącej, że zakwestionowane postanowienie zostało wydane z obrazą art. 378 § 1 i art. 328 § 2 k.p.c., ponieważ Sąd, rozpoznając apelację, nie rozważył w dostatecznym stopniu zarzutów apelacyjnych.

W apelacji skarżąca zakwestionowała stanowisko Sądu pierwszej instancji, że postanowienia zawarte w § 5 pkt 7 oświadczenia o ustanowieniu fundacji i w § 7 pkt 8 statutu fundacji są – z powodu zamieszczenia w nich zwrotu „i innych” dotknięte wadą oświadczenia woli, która uniemożliwia jednoznaczne ustalenie celów fundacji. Zarzuciła, że zakwestionowany zwrot nie dotyczy celów fundacji, lecz form jej działania. Nie może więc być wykorzystywany do rozszerzenia celów fundacji.

Sąd Okręgowy, oceniając omawiany zarzut, ograniczył się jedynie do stwierdzenia, że stanowisko Sądu Rejonowego uznaje za zasadne. Nie odniósł się natomiast do argumentów uzasadniających ten zarzut. Nie wyjaśnił zwłaszcza, dlaczego, aprobując stanowisko Sądu pierwszej instancji, nie podzielił zapatrywania skarżącej i wynikających z niego skutków. Nie wiadomo, dlaczego Sąd uznał, że nie będzie możliwa – w wypadku jednoznacznego określenia celów fundacji – kontrola

działania fundacji z punktu widzenia jej celów, jeżeli okaże się, że podjęte działanie nie zostało wyraźnie określone w statucie.

Również pozostałe zarzuty apelacji nie zostały rozpoznane przez Sąd dostatecznie wnikliwie. Także ich ocena została ograniczona do stwierdzenia, że zasadne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji, bez wyjaśnienia dlaczego argumenty skarżącej zostały uznane za bezskuteczne. Sąd, dopatrując się tożsamości między zakwestionowaną działalnością gospodarczą fundacji a celami i formami działalności fundacji, przeoczył, że doradztwo, o którym mowa w § 29 pkt 3 statutu, nie występuje samodzielnie, a stanowi składnik koniunkcji w zwrocie „doradztwo i zarządzanie”. Uszło uwagi Sądu, że zaaprobowane przezeń stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż usługi określone w § 29 pkt 4 statutu są tożsame z celami fundacji wskazanymi w § 7 pkt 3 i 8, jest zupełnie pozbawione argumentacji. Z uzasadnienia postanowienia nie wynika też, aby Sąd rozważył, czy działalność gospodarcza, wskazana w § 29 pkt 1 i 3 statutu, jest określona „bardzo ogólnie i mało precyzyjnie” także wtedy, gdy jej ocena uwzględnia dyrektywę z art. 5 ust. 5 u.fund., że rozmiar działalności gospodarczej fundacji powinien być dostosowany do realizacji jej celów.

Sąd Okręgowy, rozpoznając apelację dnia 6 marca 2001 r., stosował rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 kwietnia 1984 r. w sprawie prowadzenia rejestru fundacji (Dz.U. Nr 27, poz. 139 ze zm.). Uszło tymczasem uwagi Sądu, że to rozporządzenie utraciło moc prawną z dniem 1 stycznia 2000 r. Tego dnia weszła bowiem w życie – zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 770 ze zm.) – ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. Nr 121, poz. 769 ze zm.), która pośrednio uchyliła przytoczone rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości (art. 68 pkt 1). Na skutek zmiany stanu prawnego fundacja „S.” podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego (art. 7 u.fund. i art. 5 ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym). Niezbędne było zatem zbadanie, czy fundacja spełnia aktualne wymagania wpisu do rejestru.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji postanowienia (art. 393⁻¹³ k.p.c.).